

Kütle Hesapları

Cismin M kütlesi;

Cisim doğrusal ise:

$$M = \int_a^b \delta(x) dx$$

Cisim düzlemsel ise:

$$M = \iint_D \delta(x, y) dy dx$$

Cisim uzaysal ise:

$$M = \iiint_W \delta(x, y, z) dz dy dx$$

Cisim eğrisel ise:

$$M = \int_{\gamma} \delta(P) ds \quad , \quad P \in \gamma$$

formüllerıyla bulunur.

Not: Üç boyutlu uzayda bir γ eğrisi $x = x(t)$, $y = y(t)$, $z = z(t)$, $a \leq t \leq b$ olarak verilsin.

$$dS = \sqrt{\left(\frac{dx}{dt}\right)^2 + \left(\frac{dy}{dt}\right)^2 + \left(\frac{dz}{dt}\right)^2} dt$$

olmak üzere,

$$M = \int_{\gamma} \delta(x, y, z) ds$$
$$M = \int_a^b \delta(x(t), y(t), z(t)) \left(\sqrt{\left(\frac{dx}{dt}\right)^2 + \left(\frac{dy}{dt}\right)^2 + \left(\frac{dz}{dt}\right)^2} \right) dt$$

şeklindedir.

Üç Boyutlu Uzayda Bölge Dönüşümleri

xyz koordinatlarını $x = x(u, v, w)$, $y = y(u, v, w)$, $z = z(u, v, w)$ bölgesine dönüştürelim.

$$\iiint_W \delta(x, y, z) dx dy dz = \iiint_R \delta(x(u, v, w), y(u, v, w), z(u, v, w)) |J| du dv dw$$

dır. Burada dönüşümün Jakobiyeni

$$|J| = \begin{vmatrix} x_u & x_v & x_w \\ y_u & y_v & y_w \\ z_u & z_v & z_w \end{vmatrix}$$

ile verilir.

Silindirik Koordinatlar

$$\begin{cases} x = r \cos \theta \\ y = r \sin \theta \\ z = z \end{cases} \text{ olmak üzere } |J| = r \text{ dir.}$$

Küresel Koordinatlar

$$\begin{cases} x = r \sin \phi \cos \theta \\ y = r \sin \phi \sin \theta \\ z = r \cos \phi \end{cases} \text{ olmak üzere } |J| = r^2 \sin \phi \text{ dir.}$$

Örnek 1.

$0 \leq x \leq \frac{\pi}{4}$ olmak üzere denklemleri $y = \sin x$ ve $y = \cos x$ olan eğriler ile Oy -ekseni arasındaki düzlemsel cismin yoğunluğu $\delta(x, y) = ky^2$ olduğuna göre cismin kütleliğini bulunuz.

Çözüm:

xy -uzayındaki bu düzlemsel cisime D denirse,

$$D = \left\{ (x, y) : \sin x \leq y \leq \cos x ; 0 \leq x \leq \frac{\pi}{4} \right\}$$

yazılabilir.

$P \in D$ noktasında;

Yoğunluk: $\delta(x, y) = k y^2$

Hacim elemanı: $dv = dx dy$

Kütle elemanı: $dm = k y^2 dx dy$

olup, D cisminin M kütlesi;

$$\begin{aligned} M &= \int_D dm = \int_0^{\pi/4} \int_{\sin x}^{\pi/4 \cos x} k y^2 dy dx \\ &= \frac{k}{3} \left(\frac{5\sqrt{2} - 4}{6} \right) \text{ birim-kütle} \end{aligned}$$

olarak bulunur.